

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการรู้หนังสือของประชากรในอำเภอ
ชัยบุรี จังหวัดปทุมธานี ที่เรียนสำเร็จเพียงชั้นประถมศึกษาตอนต้น เปรียบเทียบระดับการ
รู้หนังสือปัจจุบันของประชากรกับระดับการรู้หนังสือปกติว่าจะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติหรือไม่ ตลอดจนเปรียบเทียบระดับการรู้หนังสือของประชากรที่มีภูมิหลังต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างประชากร
ที่เรียนสำเร็จเพียงชั้นประถมศึกษาตอนต้น ในอำเภอชัยบุรี จังหวัดปทุมธานี จำนวน
348 คน ได้จากการสุ่มแบบการแบ่งเป็นหลายขั้น (Multi-Stage Random Sampling)
และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อหาระดับการรู้หนังสือปกติของผู้สำเร็จชั้นประถม
ศึกษาตอนต้นทั่วไป จำนวน 300 คน โดยการสุ่มระบบกลุ่ม (Cluster Systematic
Random Sampling) จากโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด อำเภอชัยบุรี
จังหวัดปทุมธานี

ผู้วิจัยได้ทดสอบระดับการรู้หนังสือของกลุ่มตัวอย่างประชากรโดยใช้แบบสอบ
ความคงอยู่ของการรู้หนังสือวิชาภาษาไทยและวิชาเลขคณิต ตามหลักสูตรระดับประถมศึกษา
ตอนต้น และหลักสูตรโครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จของกระทรวงศึกษาธิการ
ที่กุหลาบหวังคีรีวิเศษุด สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัย เมื่อปีพุทธศักราช 2517 เป็นแบบสอบ
ชนิดเลือกตอบทั้งสองฉบับ คือ วิชาภาษาไทยและวิชาเลขคณิต ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์แห่งความ
เที่ยงเป็น .85 และ .74 ตามลำดับ แต่ละฉบับมี 30 ข้อกระทง ใช้เวลาทดสอบฉบับละ
45 นาที

ผู้วิจัยได้คำนวณหาสัมประสิทธิ์และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการรู้หนังสือ ของกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งสองกลุ่ม เปรียบเทียบระดับการรู้หนังสือปัจจุบันของ ประชากรกับระดับการรู้หนังสือปกติของผู้สำเร็จชั้นประถมศึกษาตอนต้นทั่วไป และเปรียบเทียบระดับการรู้หนังสือของกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิหลังซึ่งใดแก่ เพศ ระยะเวลาที่ออกจากระบบโรงเรียน อาชีพ และถิ่นที่อยู่ต่างกัน ตลอดจนเปรียบเทียบระดับการรู้หนังสือของกลุ่มตัวอย่างประชากรที่มีถิ่นที่อยู่ต่างกับกับระดับการรู้หนังสือปกติ ด้วยการใช้ทดสอบค่าที (t-test) ตามลำดับ

ขอค้นพบ

1. ประชากรในอำเภอชัยบุรี จังหวัดปทุมธานี มีการรู้หนังสือ (ค่าเฉลี่ยร้อยละ เท่ากับ 74.03) มีความรู้วิชาภาษาไทย (ค่าเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 71.00) และมีความรู้ในวิชาเลขคณิต (ค่าเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 77.07) อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ
2. ประชากรมีระดับการรู้หนังสือปัจจุบันและระดับความรู้ปัจจุบันวิชาเลขคณิต สูงกว่าระดับการรู้หนังสือปกติ และระดับความรู้ปกติวิชาเลขคณิต ของผู้สำเร็จชั้นประถมศึกษาตอนต้นทั่วไป ส่วนระดับความรู้วิชาภาษาไทยไม่แตกต่างกัน
3. ประชากรที่มีภูมิหลังซึ่งใดแก่ เพศ ระยะเวลาที่ออกจากระบบโรงเรียน และอาชีพที่ต่างกัน มีระดับการรู้หนังสือ ระดับความรู้วิชาภาษาไทยและวิชาเลขคณิต ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชากรที่ย้ายถิ่นมีระดับการรู้หนังสือและระดับความรู้วิชาเลขคณิต สูงกว่าประชากรที่อยู่ภูมิลำเนาเดิม แต่ประชากรที่ย้ายถิ่นและประชากรที่อยู่ภูมิลำเนาเดิม มีระดับความรู้วิชาภาษาไทยไม่แตกต่างกัน
4. เมื่อควบคุมตัวแปรถิ่นที่อยู่ให้คงที่ กลุ่มประชากรที่อยู่ภูมิลำเนาเดิม มีระดับการรู้หนังสือปัจจุบัน และระดับความรู้วิชาภาษาไทย ไม่แตกต่างจากระดับความรู้ปกติ แต่ ประชากรกลุ่มนี้ยังคงมีระดับความรู้วิชาเลขคณิตสูงกว่าระดับความรู้ปกติ ในขณะที่กลุ่ม ประชากรย้ายถิ่นมีระดับการรู้หนังสือปัจจุบันและระดับความรู้วิชาเลขคณิตสูงกว่าระดับความรู้ปกติ แต่กลุ่มประชากรย้ายถิ่นมีระดับความรู้วิชาภาษาไทยไม่แตกต่างจากระดับความรู้ปกติ

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาค้นคว้าปรากฏว่า ระดับการรู้หนังสือปัจจุบันของประชากรสูงกว่าระดับการรู้หนังสือปกติก้อย่างมีนัยสำคัญ ($P < .01$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 1 ว่า ประชากรที่เรียนสำเร็จเพียงชั้นประถมศึกษาตอนต้น จะมีระดับการรู้หนังสือปัจจุบันสูงกว่าระดับการรู้หนังสือปกติ ถ้าแยกพิจารณาเป็นรายวิชาตามส่วนประกอบของการรู้หนังสือ ซึ่งได้แก่ วิชาภาษาไทยและวิชาเลขคณิต ปรากฏว่า ประชากรมีระดับความรู้วิชาภาษาไทยไม่แตกต่างจากระดับความรู้ปกติ แต่มีระดับความรู้วิชาเลขคณิตสูงกว่าระดับความรู้ปกติ ซึ่งระดับความรู้ในวิชาเลขคณิตนี้เองทำให้ระดับการรู้หนังสือปัจจุบันของประชากรสูงกว่าระดับการรู้หนังสือปกติก้อย่างมีนัยสำคัญ เหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากการดำเนินชีวิตของประชากรในท้องถิ่นที่มีลักษณะ เมืองปนชนบท ประชากรเหล่านี้อาจจะพบกับสิ่งที่กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ประกอบกับมีความพร้อม ประสบการณ์และวุฒิภาวะเพิ่มมากขึ้น จึงมีส่วนช่วยให้ความรู้วิชาเลขคณิตดีขึ้น แต่ในทางกลับกัน การติดต่อสื่อสารปัจจุบันได้เจริญมาก การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอาจจะได้มาจากการรับฟังข่าวสารจากรายการวิทยุ หรือโทรทัศน์ ซึ่งสะดวกกว่าการอ่านจากวารสารหรือสิ่งพิมพ์ และในขณะที่รับฟังข่าวสารก็สามารถประกอบอาชีพของตนได้อีกด้วย ตลอดจนในชีวิตประจำวันต้องเกี่ยวข้องกับการค้าจำนวนมากกว่าในด้านการอ่านและเขียน เมื่อได้ทดสอบความรู้วิชาภาษาไทยของประชากรเหล่านี้ จึงพบว่า ระดับความรู้วิชาภาษาไทยของประชากรกลุ่มนี้มีได้เพิ่มสูงขึ้นกว่าระดับปกติ แต่ยังคงเป็นที่น่าพอใจที่ความรู้ความสามารถในด้านนี้มิได้ลดต่ำลงไปกว่าระดับปกติ

ถ้าพิจารณาโดยส่วนรวมแล้วประชากรที่เรียนสำเร็จเพียงชั้นประถมศึกษาตอนต้นในอำเภอชัยบุรี มีการรู้หนังสืออยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ คือมีคะแนนอยู่ระหว่างร้อยละ 71.88 ถึง 76.18 เพราะว่าประชากรที่เรียนสำเร็จเพียงชั้นประถมศึกษาตอนต้นเหล่านี้ มิได้เรียนต่อในชั้นที่สูงขึ้นไป ประชากรกลุ่มนี้ส่วนหนึ่งอาจเป็นพวกที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนอยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก หรือไม่มีความพร้อมที่จะเรียนต่อ แต่ได้อาศัยประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อม ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมให้กับตนเอง ประกอบกับในปัจจุบันประชาชนได้

ความสนใจต่อการศึกษาเพิ่มมากขึ้น จึงอาจมีส่วนทำให้ประชากรกลุ่มนี้สนใจในด้านการศึกษาและอาจจะกลับเข้ามาศึกษาต่ออีกก็ได้ ถ้ามีบริการในด้านการศึกษาให้เพียงพอ

จากการที่ผู้วิจัยได้จำแนกระยะเวลาที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเป็นช่วงช่วงละ 3 ปี คือ 1-3 ปี, 4-6 ปี, 7-9 ปี, 10-12 ปี และ 13 ปีขึ้นไป เพื่อเปรียบเทียบแต่ละช่วงเวลาว่าจะมีการรู้หนังสือสูงหรือต่ำกว่ากันอย่างไร และสอดคล้องกับการวิจัยเดิมหรือไม่นั้น ได้พบว่า ประชากรที่เรียนสำเร็จเพียงชั้นประถมศึกษาตอนต้น และออกจากระบบโรงเรียนในระยะเวลา 1-3 ปี มีระดับการรู้หนังสือไม่แตกต่างจากผู้ที่ออกจากระบบโรงเรียนไปแล้วเป็นระยะเวลา 4 ปีขึ้นไปทำให้ผลการวิจัยที่ได้ตรงปฏิทรรศน์สมมติฐานที่ 2 ที่ว่า ประชากรที่เรียนสำเร็จเพียงชั้นประถมศึกษาตอนต้นและออกจากระบบโรงเรียนในระยะเวลา 1-3 ปี ย่อมมีระดับการรู้หนังสือต่ำกว่า ผู้ที่ออกจากระบบโรงเรียนตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป และขัดแย้งกับการวิจัยของกรมสามัญศึกษาที่พบว่า ผู้ที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความรู้ความสามารถในด้านการอ่านออกเขียนได้ และคิดเลขเป็นลดลงเมื่อออกจากระบบโรงเรียนในระยะเวลา 1-3 ปี และความรู้ความสามารถจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นตามลำดับ เมื่อออกจากระบบโรงเรียนเป็นระยะเพิ่มมากขึ้น¹ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างประชากร กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีอายุตั้งแต่ 12 ปี ถึง 70 ปี และมีอาชีพรับจ้างเป็นส่วนมาก ต่างกับการวิจัยเดิมซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีอายุตั้งแต่ 12 ปี ถึง 25 ปี เท่านั้น และส่วนมากก็มีอาชีพเกษตรกรรวม ประกอบกับผู้เรียนสำเร็จเพียงชั้นประถมศึกษาตอนต้นเหล่านี้ ผู้วิจัยมิได้ศึกษาถึงระดับสติปัญญาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อเรียนสำเร็จ จึงไม่ทราบว่าคุณสมบัติของประชากรเหล่านี้เป็นอย่างไร เมื่อนำคะแนนการรู้หนังสือของประชากรที่ออกจากระบบโรงเรียนในระยะเริ่มแรก 1-3 ปี เปรียบเทียบกับผู้ที่ออกจากระบบโรงเรียนเป็นระยะ 4 ปีขึ้นไป จึงไม่พบความแตกต่างของการรู้หนังสือ ถ้าผู้วิจัยได้ควบคุมระดับ

¹ กระทรวงศึกษาธิการ. กรมสามัญศึกษา. รายงานการวิจัย: สภาพการรู้หนังสือของผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่สี่, หน้า 41.

สติปัญญาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของประชากร เมื่อเรียนสำเร็จ และติดตามการรู้หนังสือของกลุ่มตัวอย่างเดียวกันนี้ เป็นระยะเวลาต่าง ๆ กัน อาจจะพบความแตกต่างของการรู้หนังสือในแต่ละระยะเวลาก็ได้

ขอคนพบที่ปฏิเสธสมมติฐานที่ 3 ทั่วๆ ไปว่า ประชากรชายมีระดับการรู้หนังสือสูงกว่าประชากรหญิงอย่างมีนัยสำคัญ ก็คือ ประชากรชายมีระดับการรู้หนังสือไม่แตกต่างจากประชากรหญิง ทั้งนี้เพราะว่า จากการตั้งสมมติฐาน ผู้วิจัยได้อาศัยแนวทางและเหตุผลจากนักศึกษาคณะใหญ่ ซึ่งมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาคณะใหญ่ที่พบว่า นักศึกษาชายมีความสามารถในการอ่านออก เขียนได้และคิดเลขเป็น มากกว่านักศึกษาหญิง ซึ่งลักษณะเช่นนี้อาจเกิดขึ้นเฉพาะนักศึกษาคณะใหญ่เท่านั้น ผู้ที่สำเร็จจากโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไป อาจจะมีลักษณะแตกต่างจากผู้ที่สำเร็จการศึกษาคณะใหญ่ ตลอดจนการศึกษานี้มิได้ควบคุมตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการรู้หนังสือ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับสติปัญญา เป็นต้น ซึ่งทั้งสองกลุ่มนี้อาจไม่แตกต่างกันแต่เริ่มแรกอยู่แล้ว จึงทำให้ความรู้ความสามารถในด้านการรู้หนังสือของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน แต่ผลที่ได้ก็ยังคงสอดคล้องกับการวิจัยของอาห์เมตที่พบว่า เพศชายและเพศหญิง มีความคงอยู่ของการรู้หนังสือไม่แตกต่างกัน¹

นอกจากนั้นยังพบว่า ประชากรที่ย้ายถิ่นมีระดับการรู้หนังสือ ระดับความรู้วิชาเลขคณิต สูงกว่า ประชากรที่อยู่ภูมิลำเนาเดิม ส่วนระดับความรู้วิชาภาษาไทยไม่แตกต่างกัน ขอคนพบนี้ อาจมีแนวโน้มมาจากประชากรที่ย้ายถิ่นมีระดับการศึกษาสูงกว่าประชากรที่อยู่ภูมิลำเนาเดิมในชนบท² ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชากรที่ย้ายถิ่นมีความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและต้องสนใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของตนอยู่เสมอ ตลอดจนมีประสบการณ์ซึ่งอาจจะมากกว่าผู้ที่อยู่ภูมิลำเนาเดิม จึงมีส่วนทำให้ประชากรที่ย้ายถิ่นมีระดับการรู้หนังสือสูงกว่าประชากรที่อยู่ภูมิลำเนาเดิม

¹ Ahmed Mushtag, "Retention of Literacy Skills in Adults"

Literacy Work 2 : 52.

²นิพนธ์ เทพวัลย์, ประชากรศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2519), หน้า 236.

เมื่อได้พิจารณาตัวแปรที่เป็นภูมิหลังของประชากร ซึ่งได้แก่ เพศ ระยะเวลาที่ออกจากระบบโรงเรียน และอาชีพ พบว่า ตัวแปรเหล่านี้ไม่มีอิทธิพลที่ทำให้ระดับการรู้หนังสือแตกต่างกัน ดังนั้นจึงควบคุมให้ตัวแปรอื่นที่อยู่เบื้องหลัง พบว่า ประชากรที่ย้ายถิ่นมีระดับการรู้หนังสือปัจจุบันสูงกว่า ระดับการรู้หนังสือปกติ ส่วนประชากรที่อยู่ภูมิลำเนาเดิมมีระดับการรู้หนังสือปัจจุบันไม่แตกต่างจากระดับการรู้หนังสือปกติ เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ระดับสติปัญญา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อเรียนสำเร็จของประชากรเหล่านี้ ไม่เท่าเทียมกัน มาแต่ระยะเริ่มแรก ตลอดจนมาตรฐานทางการศึกษาที่ประชากรเหล่านี้ได้รับ อาจจะแตกต่างกัน จึงทำให้ประชากรที่ย้ายถิ่นมีระดับการรู้หนังสือสูงกว่าระดับการรู้หนังสือปกติ และสูงกว่าประชากรที่อยู่ภูมิลำเนาเดิม

จากข้อค้นพบและการอภิปรายดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า

1. จากการศึกษาที่พบว่า ประชากรที่เรียนสำเร็จเพียงชั้นประถมศึกษาตอนต้นมีระดับความรู้วิชาภาษาไทยไม่แตกต่างจากระดับความรู้ปกติ แสดงให้เห็นว่า ประชากรเหล่านี้เมื่อออกจากระบบโรงเรียนไปแล้ว ไม่ได้เพิ่มพูนทักษะในด้านการอ่าน และเขียนให้กับตนเองมากนัก จึงเป็นเรื่องที่ผู้เกี่ยวข้องและบริหารการศึกษาควรให้ความสนใจเป็นอย่างมาก ควยการส่งเสริมให้ประชากรเหล่านี้สนใจด้านการอ่านและเขียน เช่น จัดให้มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน หรือ ศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่ เป็นต้น เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาและทักษะในด้านนี้ทั้งในระบบและนอกระบบแก่ผู้ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว

2. ประชากรที่ย้ายถิ่นมีระดับการรู้หนังสือ สูงกว่า ประชากรที่อยู่ภูมิลำเนาเดิม และสูงกว่าระดับการรู้หนังสือปกติ การย้ายถิ่นอาจจะเป็นตัวแปรสำคัญตัวหนึ่งที่ทำให้ระดับการรู้หนังสือปัจจุบันของประชากรสูงกว่าระดับการรู้หนังสือปกติ จะเห็นได้จากการที่ผู้วิจัยได้ควบคุมอื่นที่อยู่เบื้องหลัง พบว่า ประชากรที่อยู่ภูมิลำเนาเดิมมีระดับการรู้หนังสือปัจจุบันไม่แตกต่างจากระดับการรู้หนังสือปกติ แต่ยังคงแตกต่างเฉพาะประชากรที่ย้ายถิ่น ทั้งประชากรที่ย้ายถิ่นและอยู่ภูมิลำเนาเดิมมีความรู้วิชาภาษาไทย ไม่แตกต่างจากระดับความรู้ปกติ ตรงกันข้ามกับความรู้วิชาเลขคณิต ทั้งผู้ย้ายถิ่นและอยู่ภูมิลำเนาเดิมมีความรู้สูงกว่าระดับ

ปกติ จะต้องมีความแปรผัน ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความรู้วิชาเลขคณิต และการย้ายถิ่นอาจมีปฏิสัมพันธ์กับการรู้หนังสือ จึงควรใ้คว่างแผนเพื่อศึกษาถึงเรื่องเหล่านี้ เพื่อจะสรุปให้ไ้เด่นชัดว่า ถิ่นที่อยู่ของประชากรมีอิทธิพลต่อการรู้หนังสือ

3. ควรจะใ้ทำการวิจัยเพื่อประเมินผลการจัดการศึกษาในท้องถิ่นอื่น ๆ ที่มีลักษณะเมืองปนชนบทเช่นเดียวกัน และขยายออกไปทั่วบริเวณรังสิต เพื่อจะใ้ได้อภิปรายผลใ้คว่างขวางยิ่งขึ้น

4. ควรทำการวิจัยถึงระดับการรู้หนังสือ โดยพิจารณาความรู้ด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากความรู้วิชาภาษาไทย และวิชาเลขคณิตอีกด้วย

5. ควรทำการวิจัยระดับการรู้หนังสือของผู้ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วเป็นรุ่น ๆ โดยควบคุมระดับสติปัญญาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคิดตามว่าแต่ละรุ่นที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว ในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ กัน จะมีระดับการรู้หนังสือเป็นอย่างไร และตัวแปรอะไรบ้างที่มีปฏิสัมพันธ์กับการรู้หนังสือ.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย